

Õiguskantsler

Adressaat
Aadress

Teie 23.10.2011 nr
Õiguskantsler 26.07.2012 nr 6-1/111639/1203580

**Seisukoht vastuolu mittetuvastamise kohta
VangS § 1¹ lõike 7 ja „Täitmisplaani“ § 13 lõike 2 põhiseaduspärasus**

Pöördusite minu poole 25.10.2011 laekunud avaldusega, milles tõstatasite küsimuse vangistusseaduse § 1¹ lõike 7 ja justiitsministri 25.03.2008 määruse nr 9 „Täitmisplaani“ § 13 lõike 2 põhiseaduspärasusest.

Tutvunud Teie avalduse, justiitsministri vastuse, asjaomase õigusliku regulatsiooni, kohtupraktika ja muu teabega, ei tuvastanud ma, et vangistusseaduse § 1¹ lõike 7 ja justiitsministri 25.03.2008 määruse nr 9 „Täitmisplaani“ § 13 lõike 2 oleks Teie osutatud osas ja põhjustel vastuolus Eesti Vabariigi põhiseadusega.

I Asjaolud ja menetluse käik

1. Viitate oma avalduses vangistusseaduse (edaspidi ka VangS) § 1¹ lõigetele 1 ja 7 ning järeldate, et nendes lõigetes sätestatu koosmõju tagajärjel on kinni peetavate isikute vaiete menetlemiseks aega 30 päeva. Analüüsite ka haldusmenetluse seaduse (edaspidi ka HMS) § 84 lõiget 1 ja leiate, et see norm seab vaiete läbivaatamise tähtjaks 10 päeva (eeldate nimelt, et HMS § 84 lõikes 1 toodud määratlus „kui seadus ei sätesta teisiti“ saab tähendada mitte iga seadust vaid just haldusmenetluse seadust).

2. Te ei suuda oma sõnul leida mõistlikku põhjendust, miks on VangS § 1¹ lõikes 7 sätestatud HMS § 84 lõikes 1 toodud tähtjast pikem tähtaeg kinni peetavate isikute vaiete läbivaatamiseks. Teie arvates ei ole pikem menetlustähtaeg põhjendatud (vaiete hulk on Teie arvates konstantne, seega saab vaiete lahendamist planeerida; probleemid on korduvad jne).

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

3. Seote vaide läbivaatamise tähtaja ka võimaliku ennetähtaegse vabanemisega, väites, et vanglateenistus saab kasutada vaidemenetluses vaidlustatud distsiplinaarkaristusi argumendina, miks ei peaks kohus isikut enne tähtaega tingimisi vangistusest vabastama. Seda ka siis, kui vanglateenistus on veendumusel, et distsiplinaarkaristust kohaldav haldusakt lõppastmes tühistatakse. Leiate, et kinnipeetava ennetähtaegne vangistusest vabastamine võib sõltuda vaidemenetluse kiirusest, kuna vaidemenetlust venitades võib vaidlustatud ent kehtiv distsiplinaarkaristus nähtuda dokumentidest ja saada komistuskiviks ennetähtaegsel vabanemisel. Eelneva kokkuvõttes leiate, et kehtiv VangS § 1¹ lõike 7 sõnastus loob õigusselgusetuse olukorra, rikub võrdse kohtlemise printsiipi ja loob aluse võimuliialduse tekkeks.

4. Justiitsministri 25.03.2008 määruse nr 9 „Täitmisplaan“ (edaspidi lühiduse huvides Täitmisplaan) § 13 lõike 2 osas nendite, et nimetatud säte nõuab, et kinni peetav isik paigutatakse ümber esimesel võimalusel ja see tõepoolest nii ka toimub.

5. Viitate riigivastutuse seaduse § 5 lõikele 1, samuti halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud võimalustele esialgse õiguskaitse osas¹ ning leiate, et kahjuks pole kinni peetaval isikul võimalik nimetatud sätetes toodud õiguskaitsevõimalusi kasutada, kuna ajaks, mil vastav taotlus jõuab pädeva asutusele, on ümberpaigutamine juba toimunud ja mõnel juhul kaasnenud tagajärg, mida ei saa hiljem kõrvaldada (nt Teie sõnul Teie ümberpaigutamisel transpordiga kaasnev valu).

6. Olete seisukohal, et ümberpaigutamise otsuse ja selle täitmise vahele peab jääma mõistlik aeg, mille jooksul saab kinni peetav isik kasutada oma põhiseaduslikku õigust ja kaitsta end riigivõimu omavoli eest.

Justiitsministri seisukoht

7. Pärisin VangS § 1¹ lõikes 7 sätestatud tähtaja küsimuses arvamust ka justiitsministrilt.

8. Minister osutab oma vastuses, et vaide läbivaatamise tähtaja osas on VangS § 1¹ lõikes 7 sätestatud erinorm HMS § 84 lõikest 1. Enne 01.01.2008 sätestas sama tähtaja VangS § 1¹ lõige 5. Kinnipeetavate ja vahistatute vaiete läbivaatamisele kehtis 30-päevane tähtaeg seega enne kohustusliku kohtueelse menetluse kehtima hakkamist 01.01.2008. aastal.

9. Minister selgitab, et VangS § 1¹ lisandus vangistusseadusse vangistusseaduse ja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse (1244 SE) vastuvõtmisega 12.02.2003, mis jõustus 01.04.2003 ja milles Teie avalduses vaidlustatud sätte eellane oli toodud järgmises sõnastuses:

„§ 1¹. Haldusmenetluse seaduse kohaldamine

[...]

(5) Vaie lahendatakse 30 päeva jooksul, arvates vaide edastamisest vaiet läbivaatavale haldusorganile.“

10. Hilisemate seadusemuudatustega on VangS §-i 1¹ täiendatud uute lõigetega ning täiendatud on ka 01.04.2003 jõustunud sätete sõnastust. 01.01.2004 jõustus säte, mille kohaselt vangla haldusakti ja toimingu peale esitatud vaide vaatab läbi ja lahendab Justiitsministeerium. Alates 24.07.2009 on vangla direktori pädevuses vaadata läbi vaie, mis on esitatud muu vanglateenistuja haldusakti või toimingu peale, vangla direktori haldusakti või toimingu peale esitatud vaided

¹ Osutate küll avalduse esitamise ajal kehtinud halduskohtumenetluse seadustiku sätetele, ent sarnane instituut eksisteerib ka kehtivas halduskohtumenetluse seadustikus.

vaatab jätkuvalt läbi Justiitsministeerium. Vaide lahendamise tähtaeg on jäänud samaks (30 päeva).

11. Justiitsministeerium kui vangistusseaduse ja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (1244 SE) algataja esitas ministri sõnul Riigikogu Õiguskomisjonile 17.01.2003 kirjaga nr 4-2-5/621 ettepanekud muudatuste tegemiseks nimetatud eelnõus koos asjaomaste põhjendustega.

12. Selles kirjas põhjendati vangistusseaduse täiendamist §-ga 1¹ ja vaidemenetluses erandi tegemist haldusmenetluse seadusest järgmiselt:

„Põhjendus:

2002. aasta alguses jõustus haldusmenetluse seadus (HMS), mille § 112 lõike 2 kohaselt rakendatakse seda seadust eriseadusega reguleeritud haldusmenetlusele vaid juhul, kui seda näeb ette eriseadus. 01.08.2002 jõustus „Haldusmenetluse seaduse rakendamise seadus“, millega ei muudetud vangistusseadust (VS). Kuna VS-s puudub viide HMS-le, siis ei ole võimalik ka VS-ga reguleeritud küsimustes kohaldada haldusmenetluse seadust.

Justiitsministeerium analüüsis HMS-i kohaldamise vajadust VS-le ning leidis, et HMS-i tuleb rakendada ka VS-ga seonduvatele küsimustele. HMS-s on nii ametnike, kui kodanike käitumine piisavalt täpselt määratletud, vanglate puhul aga on detailne regulatsioon kindlasti vajalik. Leiame, et vanglate jaoks on oluline piirata vaide esitamise tähtaegu, määratleda nõuded taotlusele ja vaidele, positiivne on, et vanglal tekib võimalus probleem ise kohapeal lahendada või saata Justiitsministeeriumile koos vaidega omapoolne selgitus, vanga vaatab eelnevalt üle vaide nõuetekohasuse jne.

Analüüsi käigus selgus siiski, et HMS-i täies ulatuses kohaldada ei ole võimalik ja otstarbekas ning vaja on teha teatud erandeid.

Vaidemenetlus –

[...]

2) Eeldusel, et Justiitsministeeriumile säilitatakse vanglate tegevuse peale esitatud vaiete lahendamise funktsioon, peame probleemseks HMS § 84 lõikes 1 nimetatud 10-päevast tähtaega. Komistuskiviks on kinnipeetavate kirjade rohkus, nimelt laekub vanglate osakonnale u 1500 avaldust aastas, so u 6 avaldust päevas. Seega ei näe vanglate osakond, kuidas oleks praktikas võimalik lahendada vaie 10 päevaga. Teeme ettepaneku määrata VS-s erisättena vähemalt 30-päevane tähtaeg.²

13. Arvestades kinni peetavate isikute pöördumiste üldist suurt arvu nii vanglate kui Justiitsministeeriumi poole, on ka täna ministri hinnangul põhjendatud erisuse tegemine haldusmenetluse seaduses sätestatud 10-päevasesest vaide lahendamise tähtajast. 30-päevane vaide lahendamise tähtaeg kinni peetavate isikute vaiete menetlemisel ei ole ülemäärane piirang kohtusse pöördumise õiguse teostamisel ka kohustusliku kohtueelse menetluse korral. Võrreldes halduskohtumenetluse tavapärase kestusega, on haldusmenetluses haldusorganile seatud vaide 30-päevane lahendamise tähtaeg mõistlik ning sellise tähtaja jooksul vaide lahendamist võib nimetada suhteliselt kiireks menetluseks.

² Väljavõtte Justiitsministeeriumi 17.01.2003 kirjast nr 4-2-5/621.

14. Eesti Vabariigi Põhiseaduse (edaspidi ka põhiseadus või PS) § 14 kohaselt on riik kohustatud tagama isikute õigused ja vabadused. Õiguste ja vabaduste tagamine ei tähenda ministri hinnangul üksnes seda, et riik hoidub põhiõigustesse sekkumast. Riigil on PS § 14 järgi kohustus luua põhiõiguste kaitseks kohased menetlused. Nii kohtu- kui ka haldusmenetlus peab olema õiglane. Muuhulgas tähendab see, et riik peab kehtestama menetluse, mis tagaks isiku õiguste tõhusa kaitse.³

15. Õiguskirjanduses on ministri hinnangul leitud, et süstemaatiliselt tõlgendades on PS § 15 lõige 1 koosmõjus §-ga 14 kohtumenetlust puudutav *lex generalis*, mis sätestab põhiõiguse tõhusale õiguskaitsele ja ausale õigusemõistmisele. Paragrahvi 15 lõige 1 esimene lause sätestab subjektiivse menetlusõigusliku tagatise, mille eesmärk on muuta põhiõiguste materiaalõiguslik sisu tegelikkuseks.⁴ PS § 15 lõige 1 sisaldab koosmõjus §-ga 14 üldist põhiõigust tõhusale õiguskaitsele ja ausale õigusemõistmisele.

16. Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium ei ole ministri sõnul pidanud üldise kohtusse pöördumise õiguse rikkumiseks kohustuslikku kohtueelset vaidemenetlust eeldusel, et see ei kesta ülemäära kaua.⁵ Obligatoorse vaidemenetluse eesmärk on halduse enesekontrolli võimaldamine ja selle põhiseaduslik alus on PS § 86. Täidesaatva riigivõimu teostamine on mahukas ülesanne ja selle täitmiseks on enesekontrolli mehhanism hädavajalik. Kui obligatoorne vaidemenetlus ei kesta ülemäära kaua ning vaideotsuse vaidlustamine on kohtus tagatud, ei riku see kohtusse pöördumise garantiid.⁶

17. Kinni peetava isiku õigus vangla haldusakte ja toiminguid vaidlustada ja oma õigusi kaitsta ei ole ministri väiteil illusoorne, vaid on tegelik. Tõhusat õiguskaitset on Riigikohtu käsitluses võimalik saavutada ka haldusmenetluses.⁷ Kinni peetavale isikule on ministri hinnangul tagatud tõhusad kaitsevahendid – võimalus vaide korras vaidlustada vangla tegevus ja vaide rahuldamisega saavutada soovitud tulem, samuti vanglalt kohe taotleda kahju hüvitamist, vaidemenetluse tulemiga mittenõustumisel võimalus pöörduda sisulise küsimusega kohtu poole.

18. Vaatamata vanglate mõningastele probleemidele vaidemenetluse tähtaegadest kinnipidamisega 2009. aastal ja 2010. aastal, ei rikkunud see ministri hinnangul kinni peetavate isikute õigust pöörduda kohtusse, kuna VangS § 1¹ lõige 5 lubab kinni peetaval isikul pöörduda kaebusega kohtusse ka juhul, kui vangla direktor või Justiitsministeerium on vaide tähtaegselt lahendamata jätnud. Vaadates vanglatele esitatud vaiete arvu muutumist läbi aastate, siis on ministri hinnangul selgelt näha, et probleemid 30-päevasest vaide lahendamise tähtajast kinnipidamisega ilmsesid, kui vaiete arv ületas oluliselt tavapärase arvu. Siiski ei olnud kinni peetavad isikud vaatamata vaidemenetluse venimisele jäetud ilma õigust pöörduda kohtusse. Vaide lahendamise tähtaja ületamine oli sellegipoolest õigusvastane.

³ RKPJKo 14.04.2003, nr 3-4-1-4-03, p 16.

⁴ M. Ernits. Kommentaarid §-le 15. - Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn 2008, § 15, komm 1.2.

⁵ RKPJKo 04.11.2003 nr III-4/1-4/93; RKPJKm 03.03.2004 nr 3-4-1-5-04, p 22.

⁶ M. Ernits. Kommentaarid §-le 15 – Justiitsministeerium. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn 2002, § 15, komm 4.3.

⁷ RKPJKo 08.10.2007 nr 3-4-1-15-07, p 19.

19. Minister ei näe õiguslikku probleemi selles, et haldusakti asutakse täitma juba vaidemenetluse ajal, kuna vaide esitamisega koos on võimalik kinnipeetaval taotleda esialgset õiguskaitset nii halduskohtult kui haldusakti täitmise peatamist haldusorganilt endalt. Samuti võib haldusakti andnud haldusorgan oma algatusel haldusakti täitmise peatada.

20. Halduskohtumenetluse seaduse⁸ (HKMS) §-st 12² lõikest 1 tulenevalt võib esialgse õiguskaitse taotluse esitada halduskohtule koos kaebusega või pärast kaebuse või kohustuslikus kohtueelses menetluses vaide esitamist. HKMS § 12¹ lõige 3 nimetab kohtu võimalusena esialgse õiguskaitse määрусega nii vaidlustatava haldusakti kehtivuse või täitmise peatamist, vaidlustatava haldusakti andmise või toimingu sooritamise keelamist kui ka haldusorgani kohustamist välja andma taotletavat haldusakti, sooritama toimingut või jätkuvat toimingut lõpetama. Seega ulatub halduskohtu pädevus kogu vangla tegevusele.

21. Lisaks eeltoodule võimaldab HMS § 81 ministri hinnangul valet lahendaval haldusorganil haldusakti täitmine peatada, kui see on vajalik avaliku huvi, haldusakti adressaadi või kolmanda isiku õiguste kaitseks. Tegemist on kaalutusõiguse alusel tehtava otsusega. Praktikas on vanglad kasutanud võimalust peatada haldusakti täitmine vaide läbivaatamise ajaks näiteks juhul, kui kinni peetavale isikule on distsiplinaarkaristusena määratud kartserisse paigutamine, distsiplinaarkaristuse määramise käskkirja peale on esitatud vaie ja vaidest või käskkirjast nähtub, et haldusakti täitmise peatamine võib olla otstarbekas.

22. Vaidemenetluses vaidlustatud distsiplinaarkaristuse (nt kartserisse paigutamine) täitmise mittepeatamist ja selle täitmist ei saa ministri hinnangul käsitleda kinni peetava isiku õiguste automaatse rikkumisena. Nagu halduskohtumenetluseski, ei peata ka vaidemenetluses vaide esitamine haldusakti kehtivust ega takista selle täideviimist või toimingu sooritamist, kui seadus ei sätesta teisiti. HMS § 60 lõikest 2 tulenevalt on kehtiva haldusakti resolutiivosa kohustuslik igapäevale, sealhulgas haldus- ja riigihaldustele. HMS § 61 lõikest 1 tuleneb, et haldusakt kehtib adressaadile teatavaks tegemisest või kättetoimetamisest alates, kui haldusaktis ei ole ette nähtud hilisemat kehtima hakkamist. Sama paragrahvi lõige 2 sätestab, et haldusakt kehtib kuni kehtetuks tunnistamiseni, kehtivusaja lõppemiseni, haldusaktiga antud õiguse lõpliku realiseerimisena või kohustuse täitmiseni, kui seadus ei sätesta teisiti. Seega leiab minister, et kui kohus ei ole kohaldanud esialgset õiguskaitset või haldusorgan ise peatanud haldusakti täitmist, on haldusorganil õigus haldusakt täita ja nõuda selle täitmist igapäevalt.

23. Minister selgitab, et lisaks vangla toimingute või haldusakti vaidlustamisele vaidemenetluses, kohtult esialgse õiguskaitse või vanglat haldusakti täitmise peatamise või toimingute mittesooritamise nõudele, on osade nõuetega võimalik kinni peetaval isikul pöörduda otse kohtu poole, osade nõuetega on kohtu poole õigus pöörduda peale kohtueelse menetluse läbimist (VangS § 1¹ lõiked 5 ja 8) ning kui eelnevad võimalused on kas ammendatud või ei taasta rikutud õigusi, on võimalik taotleda vanglalt kahju hüvitamist riigivastustuse seaduse (edaspidi ka RVastS) alusel. RVastS § 18 lõike 1 kohaselt peab haldusorgan taotluse lahendama kahe kuu jooksul selle nõuetekohasest esitamisest arvates.

⁸ Hetkel kehtib juba uus halduskohtumenetluse seadustik, ent ka selle esialgset õiguskaitset puudutavad sätted (täpsemalt HKMS § 249-254) sätestavad laias laastus sama regulatsiooni.

24. Minister osutab, et kinni peetaval isikul on õigus pöörduda vangla toimingu või haldusakti vaidlustamiseks või kahju hüvitamise nõudega kohtu poole pärast kohustusliku kohtueelse menetluse läbimist, kui esitatavale nõudele laieneb kohtueelse menetluse läbimise nõue.⁹ Näiteks õigusvastasuse tuvastamise nõuet vaidemenetluses esitada ei saa. Seetõttu on kinni peetaval isikul selle nõudega õigus pöörduda otse halduskohtusse.¹⁰ Juhul kui vangla ei ole haldusakti täitnud või toimingut sooritanud, on kinni peetaval isikul vanglale esitatava vaide või hiljem kohtule esitatava kaebuse rahuldamise läbi võimalik vältida vaidlustatud toimingu või haldusakti mõju ilmnemist. Samas kui toiming on sooritatud või haldusakt täidetud ja sellest on kinni peetava isiku hinnangul tekkinud talle kahju, on isikul võimalik taotleda kahju hüvitamist. Põhiõigusel kahju hüvitamisele on üks kandvamaid rolle muude põhiõiguste kaitsele suunatud õiguste süsteemis, täiendades nõnda õiguste tagamise kohustust (PS § 14) ning õigust kohtulikule kaitsele (PS § 15 lõige 1).¹¹

25. Kinni peetaval isikul on ministri hinnangul võimalik taotleda nii varalise kui mittevaralise kahju hüvitamist ning praktikas vastavaid rahalisi nõudeid ka rahuldatakse nii vanglate enda kui kohtute poolt. Riigikohtu väljakujunenud praktika kohaselt on näiteks iga õigusliku aluseta kartseris viibitud ööpäeva eest õiglase rahaline hüvitis 6,39 eurot (100 krooni).¹² Sama rahaline määr on ministri sõnul praktikas võetud aluseks ka õigusvastaselt lukustatud kambrisse paigutamise hüvitisena.

26. Üldteada on ministri hinnangul asjaolu, et kaebuse lahendamiseks halduskohtumenetluses kuluv aeg on oluliselt pikem võrreldes sama eseme üle peetud vaidluse lahendamisega vaidemenetluses, kus vaie tuleb lahendada 30 päeva jooksul.

27. Kokkuvõtteks leiab minister, et kinni peetavatele isikutele on tagatud mitmekülgsed õiguslikud võimalused oma väidetavalt rikutud õiguste kaitsmiseks ja taastamiseks ning soovitud tulemuse saavutamiseks. Vaidemenetluse kestel ei ole kinni peetav isik ministri hinnangul jäetud täielikult ilma ka kohtuliku kaitse võimalusest. **Kinni peetava isiku vaide lahendamisele sätestatud 30-päevane tähtaeg ei mõjuta seetõttu ebasoodsalt ega piira liigselt kinnipeetava võimalusi oma õigusi kaitsta.**

28. Minister edastas minu palvel ka andmed ajavahemikul 2008-2011 kinni peetavate isikute poolt vanglatele ja Justiitsministeeriumile esitatud vaiete arvu kohta.

29. Alltoodud tabelis on kajastatud kinni peetavate isikute poolt vanglatele ja otse Justiitsministeeriumile esitatud vaiete arv. Lisaks märgib minister, et 2010. aastal vanglate poolt vaideotsusega lahendatud vaietest rahuldasid vanglad kokku 9,7%. Seega ligi kümnel protsendil juhtudest saavutas kinni peetav isik vaide esitamisega soovitud tulemuse.

⁹ RKHK 12.11.2009 nr 3-3-1-70-09 ja 25.11.2010 nr 3-3-1-77-10 (õigusvastasuse tuvastamise nõue), 16.12.2009 nr 3-3-1-71-09, 23.09.2010 nr 3-3-1-41-10, 12.10.2011 nr 3-3-1-56-11.

¹⁰ Justiitsministeeriumi analüüsist tulenevalt on 2010. aastal kohtutele esitatavatest kaebustest olnud 36,3% õigusvastasuse tuvastamise kaebused.

¹¹ P. Roosma. Kommentaarid §-le 25. - Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn 2008, § 25 komm. 1.

¹² RKHko 13.12.2010 nr 3-3-1-84-10, p 12; 15.03.2010 nr 3-3-1-93-09, p 15.

	2008 esitatud vaided	2009 esitatud vaided	2010 esitatud vaided	2011 esitatud vaided ¹³
Harku Vangla	1	3	2	76 ¹⁴
Murru Vangla	210	231	171	
Tallinna Vangla	310	487	347	255
Tartu Vangla	533	564	625	681
Viru Vangla	521	850	843	467
Justiitsministeerium ¹⁵	184	222	106	66
Kokku	1759	2357	2094	1545

30. Minister on edastanud ka tabeli, mis kajastab justiitsministeeriumi vanglate osakonna poolt läbivaadatud ja eelkõige kinni peetavate isikute poolt esitatud märgukirjade, selgitustaotluste ja muude taotluste arvu.

Märgukirjad, selgitustaotlused, taotlused, teabenõuded	2007	2008	2009	2010	2011 ¹⁶
JM vanglate osakond	1244	2217	1943	1211	1057

31. Minister selgitab, et lisaks eeltoodule lahendavad põhiosas kinni peetavate isikute erinevaid pöördumisi ja taotlusi siiski vanglad. Nende pöördumiste arv on väga suur. Arvestades seda, et VangS § 1¹ lõikest 4 tulenevalt esitatakse kõik vaided ja taotlused haldusmenetluse algatamiseks või haldusmenetluse käigus kirjalikult, kui justiitsminister ei ole määrusega lubanud ka suulise taotluse esitamist, on ministri hinnangul mõisteta, et igapäevaselt esitatakse vanglale palju erinevaid pöördumisi. Enamuse pöördumistest moodustavad märgukirjad, selgitustaotlused, teabenõuded, vaided, kahju hüvitamise taotlused ja kõikvõimalikud muud taotlused (asjade väljastamiseks laost, hügieenipaki andmiseks, elektriseadmete kambrisse lubamiseks, väljasõitudega ja kokkusaamistega ning isikuarvega seotud taotlused jne).

32. Minister on lisanud näitena tabeli, mis kajastab Tartu vanglalt saadud tagasiside põhjal kinni peetavate isikute poolt vanglale esitatud pöördumisi, kuid ei sisalda taotlusi kinni peetavate isikute isiklike asjade laole, elektriseadmete kambrisse saamiseks, hügieenipakkide taotlusi ega kokkusaamiste taotlusi.

Märgukirjad, selgitustaotlused, teabenõuded	2009	2010	2011 ¹⁷
Tartu Vangla	12856	16142	19411

¹³ 28.12.2011 seisuga, v.a Justiitsministeeriumi kohta toodud arv, mis kajastab novembrikuu lõpu seisuga.

¹⁴ Liidetud Harku ja Murru Vangla.

¹⁵ Otse Justiitsministeeriumile esitatud vaided.

¹⁶ 2011. aasta novembri lõpu seisuga.

¹⁷ 2011. aasta novembrikuu lõpu seisuga.

33. Minister viitab, et vangla tekitatud kahju hüvitamiseks peab kinni peetav isik samuti pöörduma oma nõudega vangla poole enne halduskohtusse kaebuse esitamist. 2011. aasta üheteistkümne kuuga on vanglatele esitatud 731 kahjunõuet. Iga nõude lahendamine nõuab ametnikult (juristilt) süvenemist, aega ja täiendava teabe kogumist. Kahjunõude peab vangla lahendama kahe kuu jooksul arvates selle nõuetekohasest esitamisest.

34. Lisaks eeltoodule osalevad vanglad ministri sõnul arvukates halduskohtumenetlustes, milledes kaebajateks on kinni peetavad isikud. Kinni peetavate isikute kaebused moodustasid 2010. aastal kõigist halduskohtu poolt lahendatud asjadest, milles riik osales, ca 50%, mida on enam kui aastal 2009 (1/3).¹⁸ Oluliselt on suurenenud halduskohtumenetluses esitatud määruskaebuste arv, mille läbivaatamise kaasab kohus ka vangla kui vastustaja või potentsiaalse vastustaja (kinni peetavat isikut ei vabastatud riigilõivu tasumisest või kui kaebust ei võetud menetlusse HKMS § 11 lg 31 punkti 5 alusel).

35. Küsisin oma teabe nõudmises ka ministri hinnangut, kas kinni peetavate isikute poolt VangS § 1¹ lõike 4¹ korras esitatavate vaiete puhul (kas kõigi vaiete või nt mingeid küsimusi puudutavate vaiete) oleks võimalik rakendada ka HMS §-s 84 toodud üldisi vaide läbivaatamise tähtaegu. Minister leidis oma vastuses, et käesoleval hetkel ei saa pidada põhjendatuks eristada vangistusseaduses kinni peetavate isikute poolt vaidemenetluses vangla vastu esitatavaid nõudeid vaide lahendamiseks ettenähtava tähtaja läbi.

36. Minister selgitab, et VangS § 1¹ lõikest 7 tuleneb vanglale ja Justiitsministeeriumile õigus lahendada kinni peetava isiku vaiet 30 päeva, mis ei takista haldusorganil vaide läbi vaatamist lühema aja jooksul. Kui vanglal või Justiitsministeeriumil on võimalik vaie lahendada ettenähtud maksimaalsest tähtajast kiiremini, siis seda tehakse, mis aga ei tähenda, et seaduses peaks sätestama lühema tähtaja. Juhul kui vaie jäetakse rahuldamata ja kinni peetav isik pöördub sama vaide eseme osas kaebusega kohtusse, siis ei saa ta kohtust lahendit kiiremini vaide lahendamiseks haldusmenetluse seaduses sätestatud tavapärase tähtaja ja kinni peetavate isikute vaiete osas kehtestatud tähtaegade vahe võrra. Seega ei annaks vaide rahuldamata jätmise korral kiirem vaideotsuse saamine kinni peetavale isikule õiguste kaitse seisukohalt täiendavat kasu. Vaide rahuldamise korral puudub kinni peetaval isikul vajadus kohtusse pöörduda. See, kas vaie rahuldatakse või jäetakse rahuldamata, selgub vaidemenetluse käigus.

37. Vaide lahendamise 30-päevane tähtaeg kinni peetavate isikute vaiete menetlemiseks on ministri hinnangul mõistlik ka seetõttu, et kinni peetavad isikud ei ole sageli huvitatud algse menetluse läbiviimisest ning ei soovi efektiivselt kasutada oma menetlusosalise õigusi ning menetluses osaleda, mistõttu nõuab vaidlustamismenetluses esitatud väidete kontrollimine aega. Kuigi distsipliinirikkumise menetlemisel ei ole kinni peetaval isikul kohustust anda selgitusi, ei aita igasugusest koostööst ja selgituste andmisest keeldumine kaasa menetluse efektiivsele ja mitmekülgsel läbiviimisele. Sageli esitavad kinni peetavad isikud oma väited asjaolude kohta alles vaidemenetluses või kohtumenetluses, mida on tagantjärele keeruline või kohati võimatu kontrollida. Kuna vanglale ei ole kinni peetava isiku väited olnud teada enne vaidemenetlust, siis tuleb ja saab uurida ja hinnata nende tõele vastavust alles vaidemenetluses. Sama probleem ilmneb ministri väitel ka kohtumenetluste puhul, kus kinni peetav isik esitab alles kaebuses väited, mille ta oleks pidanud esitama hiljemalt vaidemenetluses või kahju hüvitamise taotluse menetluses.

¹⁸ Riigi esindamisest kohtus 2010. aastal. Justiitsministeerium: Tallinn, 2011, p 1.2. Kättesaadav internetis <http://www.just.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=54634/Riigi+esindamine+kohtus+2010.pdf>.

38. Lisaks eeltoodule sisaldavad samaliigilised vaided ministri hinnangul erinevate kinni peetavate isikute puhul erineval hulgal väiteid ja põhjendusi, mille tõttu osad vaided on keerulisemad ja nõuavad teistega võrreldes lahendamiseks rohkem aega. Seetõttu ühest küljest sunnib ka 30-päevane tähtaeg vanglat kinni peetavate isikute pöördumiste mahtu arvestades lahendama keerulist vaiet tähtaegselt, teisest küljest jätab mõnevõrra paindliku võimaluse planeerida menetluses olevate vaiete lahendamist ja arvestada nendega tegelemiseks kuluva ajaga. Tulenevalt vaiete ja muude pöördumiste suurest arvust, mille kõigi osas kehtib oma vastamistähtaeg, ei ole mõistlik näha seaduses ette lühemat tähtaega kinni peetava isiku vaide läbivaatamiseks.

39. Minister osutab, et kuigi vaideotsus ei ole kohtule siduv, on alates 01.01.2012 jõustavas halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud selgesõnaline kohtu õigus nõustuda vaideotsuse põhjendustega ja kohtu õigus neid sellisel juhul kohtuotsuses mitte korrata. Nimelt sätestab uue halduskohtumenetluse seadustiku § 165 lõige 2, et kui kaebus jääb rahuldamata ning kaebaja poolt kohtumenetluses esitatud väitega mittenõustumist või tema viidatud tõendi arvestamata jätmist on vaidlustatud haldusaktis või kaebuse nõude kohta tehtud vaideotsuses juba põhjendatud ja kohus järgib seda põhjendust, ei pea kohus seda põhjendust oma otsuses kordama, vaid võib viidata põhjendusega nõustumisele. Seega muutub kohtumenetluse aspektist üha olulisemaks, et kinni peetav isik esitaks kõik oma väited võimalikult varases menetluses, kuid kindlasti hiljemalt kohtueelses vaidemenetluses, kus vaiet lahendaval haldusorganil oleks neid võimalik hinnata. Asjaolude igakülgeks hindamiseks ja põhjendatud vaideotsuse koostamiseks, millega kohtul oleks võimalik otsuse tegemisel arvestada, on oluline, et vaiet lahendaval ametnikul oleks piisavalt aega vaides esitatud väidete kontrollimiseks ja põhjendatud otsuse koostamiseks.

40. Minister selgitab, et lisaks juba varasemalt tarvitusele võetud meetmetele kinni peetavate isikute vaiete läbivaatamise kiirendamiseks (teatud vaideid lahendasid inspektor-kontaktisikud, kaasati ajutiselt abijõudu, korraldati koolitusi jms) jätkas Justiitsministeerium koostöös Sisekaitseakadeemiaga ka 2011. aastal inspektor-kontaktisikute ja üksuse juhtide koolitamisega ja ettevalmistamisega vaiete lahendamiseks. Järk-järgult antakse vanglates distsiplinaarkaristuse määramise käskkirja peale esitatud vaide lahendamine üle inspektor-kontaktisikule.

41. Pärast vaidemenetluse osalist üleminekut vanglatele on Justiitsministeeriumi vanglate osakond ministri sõnul tõhustanud kontrolli vangla poolt vaidemenetluse nõuetekohase läbiviimise üle. Justiitsministeerium viis vaiete lahendamise kontrollile suunatud teenistusvalve 2010. aastal läbi Tartu Vanglas ja Viru Vanglas, 2011. aastal Tallinna Vanglas ja Viru Vanglas. Teenistusvalve käigus kontrolliti valimi põhjal vaiete lahendamise kvaliteeti ja vastavust haldusmenetluse seaduse nõuetele. 2012. aastal viiakse teenistusvalved läbi Tallinna, Tartu ja Viru vanglates.

42. Kokkuvõtlikult on minister seisukohal, et vaide läbivaatamise 30-päevane tähtaeg ei ole põhjendamatult piirang kohtusse pöördumise õigusele. Kinni peetava isiku õigused ei ole vaidemenetluse läbiviimise ajal tõhusa kaitseta, sh on kinni peetavale isikule tagatud võimalus taotleda kohtult esialgse õiguskaitse kohaldamist.

43. Tulenevalt eeltoodud selgitustest, Justiitsministeeriumi ja vangla kui valitsusasutuse muudest põhikohustustest ning arvestades riigi piiratud ressurside otstarbekat kasutamist ja vanglasüsteemi suurust, ei oleks ministri arvates põhjendatud panustada täiendavaid ressursse kinni peetavate isikute vaiete kiiremale läbivaatamisele üksnes seetõttu, et kinni peetav isik saaks kiiremini teada vangla või Justiitsministeeriumi otsuse ning esitada kohtule kaebuse. Samas ei ole välistatud vaide lahendamise tähtaegade diferentseerimine tulevikus pärast vaidemenetluse korralduses läbiviidavate muudatuste lõpule jõudmist ja rakendumist.

II Vaidlustatud sätted

VangS § 1¹ lõige 7

„§ 1¹. Haldusmenetluse seaduse kohaldamine

[...]

(7) Vaie lahendatakse 30 päeva jooksul, arvates vaide edastamisest vaiet läbivaatavale haldusorganile.

[...].“

Täitmisplaani § 13 lõige 2

„§ 13. Toimingud vanglas pärast otsuse saamist

[...]

(2) Kinnipeetav paigutatakse ümber esimesel võimalusel.

[...].“

III Õiguskantsleri seisukoht

44. Käsitlen teemat kahes osas – esmalt annan hinnangu VangS § 1¹ lõike 7 põhiseaduspärasusele ja seejärel hindan Täitmisplaani § 13 lõike 2 põhiseaduspärasust.

1. VangS § 1¹ lõike 7 põhiseaduspärasus

45. Selgitan lühidalt skeemi, mille alusel kontrollin VangS § 1¹ lõike 7 põhiseaduspärasust. Iga põhiõiguse riive peab olema nii formaalselt kui ka materiaalselt põhiseadusega kooskõlas. Põhiõiguste piiramise formaalne põhiseaduspärasus eeldab esiteks põhiseaduses sätestatud pädevuse, vormi- ja menetlusnõuete järgimist, teiseks PS § 13 lõikest 2 tuleneva õigusselguse tagamist ning kolmandaks PS § 3 lõike 1 lausest 1 tulenevast üldisest seadusereservatsioonist kinnipidamist. Riive materiaalse õiguspärasuse eeldused on seaduse legitiimne eesmärk ning PS § 11 lausest 2 tuleneva proportsionaalsuse põhimõtte järgimine: sobivus, vajalikkus, mõõdukus

46. Riigikohtu praktikas on juurdunud põhiõiguste riive proportsionaalsuse kolmeastmeline kontroll. Kokkuvõtvalt on proportsionaalsuse põhimõtet käsitletud ühes Riigikohtu otsuses järgnevalt: "Proportsionaalsuse põhimõtte tuleneb põhiseaduse § 11 teisest lausest, mille kohaselt õiguste ja vabaduste piirangud peavad olema demokraatlikus ühiskonnas vajalikud. Proportsionaalsuse põhimõttele vastavust kontrollib kohus järjestikku kolmel astmel - kõigepealt abinõu sobivust, siis vajalikkust ja vajadusel ka proportsionaalsust kitsamas tähenduses ehk mõõdukust. Ilmselgelt ebasobiva abinõu korral ei ole vaja kontrollida abinõu vajalikkust ja mõõdukust. [...] Sobiv on abinõu, mis soodustab piirangu eesmärgi saavutamist. Sobivuse seisukohalt on vaieldamatult ebaproportsionaalne abinõu, mis ühelgi juhul ei soodusta piirangu eesmärgi saavutamist. Sobivuse nõude sisuks on kaitsta isikut avaliku võimu tarbetu sekkumise eest. Abinõu on vajalik, kui eesmärgi ei ole võimalik saavutada mõne teise, kuid isikut vähem koormava abinõuga, mis on vähemalt sama efektiivne kui esimene. Abinõu mõõdukuse üle otsustamiseks tuleb kaaluda ühelt poolt põhiõigusse sekkumise ulatust ja intensiivsust ning teiselt

poolt piirangu eesmärgi tähtsust.¹⁹ Seejuures kehtib põhimõte: "[...] mida intensiivsem on põhiõiguse riive, seda mõjuvamad peavad olema riivet õigustavad põhjused."²⁰

47. Tulles konkreetsemalt VangS § 1¹ lõike 7 juurde, siis esmalt tõden, et minu hinnangul olete ekslikult sisustanud HMS § 84 lõikes 1 toodud määratlust „kui seadus ei sätesta teisiti“. Haldusmenetluse seadus ei piira sellise sõnastusega vaiete läbivaatamise tähtaja HMS § 84 lõikest 1 erinevalt sätestada lubavat õigusaktide ringi mitte haldusmenetluse seadusega vaid kõigi seadusjõuliste õigusaktidega ning selliseks aktiks on ka vangistusseadus, mille § 1¹ lõige 7 kehtestab erinormi HMS § 84 lõike 1 osas ning sätestab kinni peetava isiku vaiete läbivaatamiseks pikema tähtaja – 30 päeva. **Seega on Teie tõlgendus ekslik, mingit Teie väidetud vastuolu ses osas minu hinnangul ei eksisteeri ja VangS § 1¹ lõige 7 on HMS § 84 lõike 1 osas erisäte, mida tuleb kinni peetavate isikute vaiete puhul rakendada.**

48. Teiseks tõden, et justiitsminister on koostanud erakordselt mahuka, põhjalikult argumenteeritud ning selge faktilise materjaliga varustatud vastuse minu teabe nõudmisele. Soovin rõhutada, et pean ministri argumente väga asjakohaseks ning ministri seisukohti äärmiselt tõsiseltvõetavateks ning nõustun nendega valdavas osas.

1.1 Riive formaalne põhiseaduspärasus

49. VangS § 1¹ lõike 7 formaalse põhiseaduspärasuse nõuded on täidetud. Piirang on kehtestatud Riigikogu poolt menetluskorda järgides seadusega, korrakohaselt välja kuulutatud ja avaldatud. Samuti ei tekita küsimusi nimetatud normide kooskõla õigusselguse ega üldise seadusereservatsiooniga.

1.2 Riive materiaalne põhiseaduspärasus

1.2.1 Riive legitiimne eesmärk

50. Tuvastamaks riive legitiimset eesmärki, peab esmalt hindama, millise põhiõiguse piiranguga võib olla tegemist. Minister on õieti viidanud, et tavapärasest erineval vaidemenetluse tähtajal on antud juhul puutumus PS §-st 14 ja PS § 15 lõikest 1 tuleneva põhiõigusega tõhusale õiguskaitsele ja ausale õigusemõistmisele. Õiguskirjanduses on leitud, et nimetatud põhiõiguse kaitseala riivab igasugune avaliku võimu akt, mis takistab või raskendab ligipääsu kohtule. Isegi kohtumenetlust reguleerivad õigusnormid kujutavad endast ühtaegu üldise kohtusse pöördumise õiguse kujundamist kui ka selle kitsendamist, sest sätestavad tingimused, mis peavad olema täidetud, et kohtuasi sisuliselt otsustada.²¹ Põhimõtteliselt on selliseks piiranguks ka kohustuslik kohtueelne vaidemenetlus ning selle osana aeg, mis kulub vaiete läbivaatamiseks.

51. PS § 14 ega 15 lõike 1 lause 1 ei sisalda seadusereservatsiooni. Siiski on ka reservatsioonita põhiõiguste piiramine lubatav, kui seda tingivad muud põhiseaduslikku järku väärtused.²²

¹⁹ RKÜKo 03.01.2008, 3-3-1-101-06, p 27.

²⁰ RKPJKo 05.03.2001, nr 3-4-1-2-01, p 17.

²¹ M. Ernits. Kommentaarid §-le 15 – Justiitsministeerium. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn 2002, § 15, komm 2.3.

²² Nt RKÜKo 03.03.2003, nr 3-1-3-10-02, p 28: "Üldkogu leiab, et ühiskonna õiglustunne ja kohtusüsteemi efektiivne toimimine on väärtused, millega võib õigustada põhiõiguse piiramist. Eesti riigi rajamist õiglusele rõhutab Põhiseaduse preambula, kohtusüsteemi efektiivne toimimine on oluline väärtus, eriti õigusharu reformi ajal."

52. Olen vangistusseaduse § 1¹ lõikes 5 sätestatud kohustuslikku kohtueelset vaidemenetlust käsitlenud oma 24.03.2008 seisukohas nr 6-1/080197/00802026 ning leidnud, et nimetatud kohustuslik kohtueelne vaidemenetlus ei ole vastuolus PS § 15 lõikes 1 sätestatud üldise kohtusse pöördumise õigusega. Kuna VangS § 1¹ lõige 5 ei ole antud juhul analüüsitavaks sätteks, siis piirdun ilma oma seisukohta ümber jutustamata lühida tõdemusega, et jään hetkel ses osas oma varasema seisukoha juurde ning ei pea VangS § 1¹ lõikes 5 toodud kohustuslikku kohtueelset vaidemenetlust põhiseadusega vastuolus olevaks.

53. VangS § 1¹ lõikes 7 toodud tähtaeg on tugevalt seotud sama paragrahvi lõikes 5 toodud kohustusliku kohtueelse vaidemenetlusega. Seega kui pidada VangS § 1¹ lõikes 5 sätestatud kohustuslikku kohtueelset vaidemenetlust põhiseaduspäraseks, siis võib tõstatada küsimuse, kas lõikes 7 toodud 30-päevane tähtaeg aitab kaasa vaidemenetluse eesmärkide saavutamisele?

54. Nagu minister on oma vastuses märkinud, ei piira kohustuslik kohtueelne vaidemenetlus Riigikohtu hinnangul õigust tõhusale õiguskaitsele ja ausale õigusemõistmisele juhul, kui vaidemenetlus ei kesta ülemäära kaua ning vaideotsuse vaidlustamine kohtus on tagatud.²³

55. Nendin, et haldusmenetluses tavalise 10-päevase vaide läbivaatamise tähtaja asemel 30-päevase tähtaja rakendamine pikendab küll mõnel määral kohtueelset kohustuslikku vaidemenetlust (ja on seega ka väga väiksel määral täiendavaks takistuseks PS § 14 ja PS § 15 lõikes 1 toodud põhiõiguse realiseerimisele), ent teisalt on kohustuslikul kohtueelsel vaidemenetlusel tervikuna eeskätt mõte siis, kui see töötab selliselt, et täidab talle seatud eesmärgi.

56. Kohustusliku vaidemenetluse regulatsioon vangistusseaduses jõustus 01.01.2008. Sellekohane muudatus tehti vangistusseaduses "Vangistusseaduse ja kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõuga"²⁴. Eelnõu seletuskirjas analüüsiti põhjalikult kohustusliku vaidemenetluse kasuks rääkivaid argumente: vaidemenetluse lihtsus, kiirus, paindlikkus jne, mis tagavad isiku õiguste tõhusama kaitse; vaidemenetlus on võrreldes kohtumenetlusega sobivam mitmete kinni peetavatega isikutega seotud vaidluste lahendamiseks; halduskohtu töökoormuse vähendamine, mis võimaldab enam keskenduda tegelikult probleemsetele kaebustele (arvestades mh statistikat kinni peetavate isikute jaoks edukate kohtuasjade kohta).²⁵

57. Seletuskirja põhjal võib jõuda järeldusele, et kohtusse pöördumise õiguse piiramise lõppeesmärgina võib näha soovi **parandada isikute (nii konkreetse kaebaja kui ka teiste isikute) õiguskaitset**. Teisisõnu tuleb teha järeldus, et PS §-dest 14 ja 15 tuleneva isiku õiguse tõhusale õiguskaitsele eri alapõhimõtted – õigus pöörduda kohtusse ja õigus tõhusale menetlusele – on n.ö vastanduvad ja piiravad teineteist. Näiteks vähendatakse piirangu läbi kohtute töökoormust, tagades sel moel kohtusüsteemi efektiivsuse ning selle kaudu ühtlasi ka (teiste) isikute õiguste parema kaitse. Õigus tõhusale õiguskaitsele on põhiseaduslikku järku väärtus, mis õigustab üldise kohtusse pöördumise õiguse piiramist. Ka kohtusüsteemi toimimise efektiivsus, mis aitab parandada isikute õiguskaitset ja mis väljendub põhiseaduse XIII peatükis, on põhiseaduslikku järku väärtus.

²³ RKPJKm 03.03.2004, nr 3-4-1-5-04, p 22.

²⁴ Vangistusseaduse ja kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu seletuskiri seisuga 11.09.2006, nr 964 SE, kättesaadav arvutivõrgus: www.riigikogu.ee.

²⁵ Samas: "2005. a saabus halduskohtutele 460 kaebust kinnipidamisasutustest, milledest rahuldati täielikult või osaliselt 27 kaebust ning mis teeb taotluste rahuldamise protsendiks ca 6 %. Kaebaja jaoks edukalt lõppenud protsessideks võib pidada ka kokkuleppel või kohtuväliselt lõppenud vaidlusi, millede puhul kohus lõpetab menetluse. Koos selliste vaidlustega võib Tallinna halduskohtust saadud tagasiside põhjal hinnata kaebaja jaoks edukate vaidluste osakaaluks ca 15 %."

58. Et vaidemenetlus täidaks oma eesmärgi (parandaks isikute õiguskaitset), peab vaiet läbi vaataval haldusorganil olema kõiki asjaolusid arvestades (sh ka muud halduskoormust) mõistlikul määral aega vaide läbivaatamiseks ning põhjendatud ja põhistatud otsuse langetamiseks. Kui vaideorganil ei ole piisavalt aega menetlusotsuse tegemiseks, mis võimaldaks piisava hulga vaidlusi vaidemenetluses ära vaielda ja kohturessurssi säästa, siis ei täida vaidemenetlus ka talle seatud eesmärgi ning muutub hoopis mõttetuks takistuseks kohtusse pöördumise õiguse teel. Arvestades haldusorgani kõikvõimalikke ülesandeid ja töökoormust, tuleks vaide läbivaatamiseks kehtestatava ajavahemiku määramisel leida tasakaal asjaolude põhjalikuks kaalumiseks vajaliku optimaalse aja ja menetluse ülemäärase venimise ja takistamise vältimise vahel.

59. Pean asjakohaseks ministri põhjendusi 30-päevase vaide läbivaatamise tähtaja vajaduse osas. Ministri öeldut üle kordamata nendin vaid (tuginedes ka minule kinni peetavate isikute poolt edastatud kaebustele ja nendele lisatud vaidemenetluse materjalidele), et kinni peetavad isikud esitavad tõepoolest massiliselt kõikvõimalike pöördumisi, mis loob vanglateenistusele väga suure halduskoormuse. Esitatakse nii vaideid, selgitustaotlusi kui soovitakse ka kõikvõimalikku teavet. Ministri esitatud arvud pöördumiste arvu ja selle kasvu osas Tartu Vangla näitel on muljetavaldavad. Kahjuks ei ole harv ka see, et kinni peetavad isikud pöörduvad võrdlemisi vähetähtsate probleemidega ning kurnavad sellega riigi haldusaparaati ja eriti vanglateenistust. Samuti kuritarvitatakse oma menetlusõigusi sel moel, et esitatakse asjaomast infot mitte kohe vaid alles menetluse hilisemates etappides. Sellise halduskoormuse juures ning arvestades vajadust vaidemenetluses võimalikult tõhus ja õiglane tulemus saavutada, on tavapärasest mõnel määral pikem vaiete läbivaatamise tähtaeg põhjendatud ja aitab saavutada vaidemenetluse eesmärgi, mis omakorda teenivad põhiseaduslikku järku väärtust – õigust tõhusale õiguskaitsele.

60. Siinjuures on õige ka ministri tähelepanek, et Teie poolt vaidlustatud VangS § 1¹ lõige 7 sätestab, et vaie lahendatakse 30 päeva **jooksul** alates selle edastamisest. See tähendab, et vastava ressursi olemasolul on võimalik vaie lahendada ka kiiremini. Oluline on märkida, et ka HMS § 84 lõikes 2 on seadusandja pidanud võimalikuks, et vaiet vaadatakse läbi ka kauem kui 10 päeva. Seega ei pruugi tegelik kinni peetava isiku vaide läbivaatamise tähtaeg kuigivõrd erineda üldisest vaide läbivaatamiseks kulunud ajast.

61. Seega nendin, et 30-päevane vaide läbivaatamise maksimaalne tähtaeg on sätestatud PS § 14 ja PS § 15 lõikes 1 toodud põhiõiguse riive piirangu legitiimsel põhjusel.

1.2.2 Piirangu proportsionaalsus

1.2.2.1 Vajalikkus ja sobivus

62. Sobivuse ja vajalikkuse osas nendin, et 30-päevane vaiete läbivaatamise tähtaeg minu hinnangul soosib vaidemenetluse eesmärgi saavutamist. Lisaaeg võimaldab asjaolusid paremini kaaluda (sh koguda vajalikku teavet), paindlikult lahendada nii vaideid kui ka teisi kinni peetavatelt isikutel laekuvaid pöördumisi ning kokkuvõttes saavutada see, et kinni peetavate isikute erinevatele pöördumistele on vastatud, samuti see, et vaideotsused on enam põhistatud ning vaide eseme asjaolud on põhjalikumalt tuvastatud ja hinnatud.

63. Minister on põhjendatult viidanud ka kehtimahakanud halduskohtumenetluse seadustiku valguses asjaolule, et vaidemenetluse kvaliteetne läbiviimine võib säästa tuntavalt kohtu ressursi seeläbi, et võimaldab kohtul vajadusel vastavalt HKMS § 165 lõikele 2 tugineda juba vaideotsuses toodule ning mitte kulutada ressursi samade järelduste ümberkirjutamisele. Seega on tegemist sobiva abinõuga.

64. Pikendatud vaide läbivaatamise tähtaja vajalikkuse küsimuses nendin, et ilmne võimalik alternatiiv oleks rakendada tavapäraselt 10-päevast tähtaega. Minu hinnangul ei saa siiski põhjendatult väita, et 10-päevane vaiete läbivaatamise tähtaeg kinni peetavate isikute vaiete puhul oleks tingimata eesmärgi saavutamiseks sama tõhus ning riivaks seejuures põhiõigusi vähem. Arvestades süüdimõistetud kurjategijate ja vahistatute poolt riigivõimu erinevatele harudele laekuvat pöördumiste hulka²⁶, on oluline, et vaidemenetlus oleks võimalikult kvaliteetse tulemusega ning et vanglateenistusel oleks küllaldaselt aega kinni peetavate isikute poolt lähetatud pöördumiste massiga tegeleda. Ka seadusandja on HMS § 84 lõikes 2 möönnud, et teatud juhul võib seadusega kehtestada pikema vaide läbivaatamise tähtaja. Arvestades kinni peetavate isikute poolt esitatud vaiete suurt hulka ning vajadust tagada, et vaidemenetluse tulemus oleks selline, mis võimaldaks lõppastmes kohtu ressursi probleemi lahendamisel säästa (st et vaideotsus on sisuliselt õige ja veenev) ei oleks 10-päevane vaide läbivaatamise tähtaeg kinni peetavate isikute vaiete osas ilmselt meetmeks, mis aitaks piirangu eesmärgile sama tõhusalt kaasa ja oleks isikute põhiõiguste piiramisel vähem intensiivne.²⁷

65. Märgin siinkohal, et Teie avalduses toodud argumendid, nagu oleks vaiete hulk konstantne ja nendes kajastatud probleemid üheülbalised, ei ole minu hinnangul asjakohased. Nagu näha ministri esitatud arvudest, on vaiete arv olnud aastate vältel erinev, samuti ei saa antud kontekstis vaadelda pelgalt vaiete arvu, vaid silmas tuleb pidada kogu kinni peetavatelt isikutelt saabuvate kirjalike pöördumiste massi, mis Tartu Vangla näitel kasvab aasta aastalt.

66. Kinnitan ka oma praktika põhjal (kinni peetavad isikud lähetavad tihtipeale koos avaldustega ka vaidemenetluse materjale), et kindlasti võib välja tuua teatud enamesinevad vaidemenetluses käsitletavat probleemide grupid, ent iga vaie on siiski seotud talle omaste faktiliste asjaoludega, mis tulevad igal juhtumil tuvastada, samuti ei võimalda kehtiv õigus riigivõimul ka vaidemenetluses valida, kas tegemist on tõepoolest isiku põhiõiguste seisukohalt kaalukama probleemiga (nt täiendavate julgeolekuabinõude kohaldamine) või vähetähtsate olmeprobleemidega (nt omal käel prügist tehtud kambri kujunduselementide äravõtmine või rikkumine vanglateenistuse poolt) – kõigi esitatud vaiete puhul tuleb vaidemenetlus läbi viia ühesuguse põhjalikkusega.

1.2.2.2. Mõõdukus

67. Nagu öeldud, tuleb mõõdukuse hindamiseks kaaluda omavahel põhiõiguse piirangu ulatust ja intensiivsust ning piirangu eesmärgi tähtsust.

68. Olen nõus ministriga, et lisanduv 20-päevane maksimaalne vaide läbivaatamise aeg ei kujuta endast kuigi suurt ja kaalukat PS § 14 ja PS § 15 lõikest 1 tuleneva põhiõiguse tõhusale õiguskaitsele piirangut. Esiteks on lisanduv 20-päevane võimalik maksimaalne vaide läbivaatamise tähtaeg võrreldes asja halduskohtus läbivaatamiseks kuluva ajaga kohtus üsna

²⁶ Eesti vanglates viibivad ca 3400 kinni peetavat isikut suudavad pelgalt kohtusüsteemile tekitada olulise osa nende käibest. Riigikohtu esimees rõhutas oma 07.06.2012 Riigikogu ees peetud ülevaatekõnes järgmist: „Kinnipeetavate kaebuste kui massnähtuse iseloomustamiseks tuleb märkida, et esimese astme kohtust moodustasid 2011. a need kaebused 37,2% kõigist haldusasjadest, mis on rohkem kui kolmandik kõigi halduskohtusse esitatud kaebustest. [...] Olen kaugel arvamusel, et õigusriigis saaks vangide kaebused kuidagi ära keelata või lihtsalt nende menetlemine lõpetada. Samas paneb kaebuste arvukus mõtlema, kas on mõistlik kulutada rohkem kui kolmandik halduskohtupidamise ressursist üht liiki kaebuste lahendamisele, mis moodustab minu arvates ebaproportsionaalselt suure osa.“

²⁷ Piirangu intensiivsust puudutan mõõdukuse hindamise juures.

väike.²⁸ Teiseks ei ole tegemist absoluutse tähtajaga vaid maksimaalse võimaliku tähtajaga („vaie lahendatakse 30 päeva jooksul...“, mitte 30-daks päevaks). Küsimus mõõdukusest võiks tekkida siis, kui kinni peetavatelt isikutelt lähtuv pöördumistevoog oluliselt väheneks (nt kasvõi selle läbi, et riik suudab ohjata ilmselgelt vähetähtsates küsimustes esitatud pöördumiste arvu) või vähemalt stabiliseeruks või kui kohtumenetluse pikkus drastiliselt väheneks. Eeltoodud põhjustel pole hetkel alust väita, et tegemist oleks ebaproportsionaalse meetmega.

69. Kokkuvõttes tõden, et ma ei tuvastanud VangS § 1¹ lõike 7 vastuolu põhiseadusega. Ehkki nimetatud sättes toodud vaide läbivaatamise tähtaja sätestamiseks on ajalooliselt olnud erinevaid põhjusi, on antud hetkel siiski tegemist vajaliku ja asjakohase meetmega, mis aitab kaasa vaidemenetluse eesmärkide saavutamisele ja mille negatiivne mõju isiku põhiõigustele on väga vähene.

70. Märgin lisaks, et minu hinnangul on Teie väited sellest, nagu kasutaks vanglateenistus pikka vaidemenetluse läbiviimise aega selleks, et vaidlustatud distsiplinaarkaristustega mõjutada kinnipeetavale ebasoodsalt võimalust tingimisi enne tähtaega vangistusest vabaneda, otsitud ning ebaadekvaatselt kahtlustavad riigivõimu tegevuse motiivide osas. Esmalt ei jaga ma Teie skepsist, nagu sooviks vanglateenistus iga hinna eest kinnipeetavate vabanemist vältida ja rakendaks selleks süstemaatiliselt põhjendamatu distsiplinaarkaristusi, millele tuginedes saavutada karistuse kandmise jätkamine. Pole mingit ratsionaalset põhjust, miks vanglateenistus sooviks hoida kinnipeetavaid võimalikult kaua vanglas. Teie avalduses toodud vastav väide ei ole mingite andmetega põhjendatud. Minu praktika ega ka taoliste faktilise materjaliga kinnitamata oletuste põhjal pole mingit alust väita, et vanglateenistus sel moel pahatahtlikult käituks.

71. Oluline on rõhutada ka, et distsiplinaarkaristuste olemasolu (nii vaidlustatud kui vaidlustamata) ei ole ainumäärav asjaolu, mis takistaks kinnipeetaval tingimisi enne tähtaega vabaneda. Samuti lahendatakse tingimisi enne tähtaega vangistusest vabastamise küsimused alati süüdimõistetu osavõtul (kriminaalmenetluse seadustiku § 432 lõige 3 ja § 426), mille käigus on süüdimõistetul võimalik täitmiskohtunikule jagada selgitusi muu hulgas ka talle kohaldatud distsiplinaarkaristuste osas. Seega kui ka vanglateenistus püüaks sel moel kinnipeetava vabanemise võimalusi pärssida, oleks kinnipeetaval võimalik ennast nende väidete vastu tõhusalt kaitsta.

2. Täitmisplaani § 13 lõike 2 põhiseaduspärasus

72. Ministri poolt antava määruse õiguspärasust olen tavapäraselt hinnanud kahes järgus. Esmalt olen hinnanud määruse formaalset õiguspärasust ning seejärel materiaalselt õiguspärasust.

2.1 Formaalne põhiseaduspärasus

73. Riigikohus on leidnud, et: "Formaalne põhiseaduspärasus tähendab, et põhiõigusi piirav õigustloov akt peab vastama pädevus-, menetlus- ja vorminõuetele ning määratuse ja seadusereservatsiooni põhimõtetele. [...] Üldist seadusereservatsiooni konkretiseerivast seaduslikkuse põhimõttest tulenevalt peab volituse alusel antud määrus vastama volitavale seadusele. Seadusele vastavus tähendab seejuures nõuet, et volitusest ei astutaks üle ega asutaks reguleerima küsimusi, mis pole volitusest hõlmatud."²⁹

²⁸ 2011.a lahendatud haldusajade keskmine aeg oli 142 päeva. Vt I ja II astme kohtute statistilised menetlusandmed. 2011. a kokkuvõte. Justiitsministeerium. 2012, Tallinn, lk 24. Kättesaadav arvutivõrgus:

http://www.riigikohus.ee/vfs/1355/Lisa%201_Statistika%202011.pdf.

²⁹ RKPJKo 25.06.2009, nr 3-4-1-3.09, p 19.

74. Ministri määrusega kehtestatud riive formaalse põhiseaduspärasuse tuvastamisel tuleb hinnata määruse andja pädevust vastava regulatsiooni andmiseks, õigusaktile kehtestatud vorminõuete täitmist ning menetlusreeglite järgimist. Samuti hinnatakse formaalse põhiseaduspärasuse juures regulatsiooni vastavust õigusselguse põhimõttele.

75. Ministri pädevus anda seaduse alusel ja täitmiseks määrusi tuleneb PS § 94 lõikest 2. Vabariigi Valitsuse seaduse § 50 lõige 1 ja lõige 2 täpsustavad mõningal määral PS § 94 lõikes 2 antud pädevust.

76. Ministri määruse andmise menetlusele ja vormile laienevad üldised haldusmenetluse reeglid, mis on konkreetselt väljendatud haldusmenetluse seaduse sätetes. Nii sätestab HMS § 92, et määrus antakse kirjalikult, selles tuleb viidata määruse andmise aluseks olevale volitusnormile, määruks märgitakse selle andnud haldusorgani nimetus ning määruse andmise kuupäev ja number, määrus pealkirjastatakse, kirjutatakse alla ja määrus avaldatakse seaduses ettenähtud korras. Täitmisplaani on vastu võetud justiitsministri määrusega ning avaldatud Riigi Teatajas, seega antud kirjalikus vormis. Täitmisplaanis on viidatud selle andmise alusena muu hulgas VangS § 5 lõikele 3 ja § 19 lõikele 2. Minu hinnangul on Täitmisplaani § 13 lõike 2 regulatsioon ka küllaldaselt õigusselge.

2.2 Materiaalne õiguspärasus

77. Materiaalse õiguspärasuse juures hindan ennekõike regulatsiooni andmiseks volitusnormi olemasolu ning määruksandja poolt volitusnormist kinnipidamist. Samuti hindan ka vastavalt vajadusele määruse proportsionaalsust, ehk teisisõnu määruse sobivust ja vajalikkust püstitatud eesmärgi saavutamiseks ning määruse mõõdukust võrreldes püstitatud eesmärgiga.

78. VangS § 5 lõigete 1 ja 3 kohaselt sätestab Täitmisplaani kinnipeetava, karistusjärgselt kinnipeetava ning vahistatu vastuvõtmiseks pädeva vangla ja Täitmisplaani kinnitab justiitsminister. VangS § 19 lõike 2, § 20 lõike 3 ja § 21 lõike 2 kohaselt kinnitab justiitsminister kinnipeetava ümberpaigutamise korra.

79. Riigikohus on nentunud, et kui seadusandja on volitanud täitevvõimu kehtestama korra ühe või teise tegevuse osas, siis tähendab see ennekõike seaduses sisalduva üldkorra tehnilist täpsustamist.³⁰ Ka on Riigikohus nentunud, et seaduses sätestatud piiranguid võib täitevvõim talle antud volituse raames määrusega täpsustada, kuid mitte kehtestada täiendavaid piiranguid.³¹

80. Täitmisplaani § 13 lõike 2 ei loo kinnipeetava ümberpaigutamisele täiendavaid aluseid või piiranguid. Tegemist on ümberpaigutamise toimumisaega reguleeriva normiga, mis mahub minu hinnangul VangS § 19 lõikes 2, § 20 lõikes 3 ja § 21 lõikes 2 toodud volituse raamesse, kuna täpsustab ümberpaigutamise läbiviimise tehnilist tahku.

81. Lisaks tuleb nõustuda ministri argumentidega ning nentida, et üldine põhimõte on, et haldusakt³² kehtib ja on täitmiseks kohustuslik adressaadile teatavaks tegemisest või kättetoimetamisest alates, kui haldusaktis ei ole ette nähtud hilisemalt kehtima hakkamist. Selline põhimõte sisaldub haldusmenetluse seaduse § 61 lõikes 1. Seega võib nentida, et minister ei ole

³⁰ RKPJKo 24.12.2002 nr 3-4-1-10-02, p 25.

³¹ RKPJKo 08.02.2001 nr 3-4-1-1-01, p 14.

³² Riigikohus on seisukohal, et kinni peetava isiku ümberpaigutamine on haldusakt. Vt RKHKo 14.02.2011 nr 3-3-1-76-10.

Täitmisplaani § 13 lõikes 2 teinud muud, kui korranud üldist põhimõtet, et kehtiv haldusakt on täitmiseks kohustuslik.

82. Eelneva vahekokkuvõtteks võib tõdeda, et volitusnorm ümberpaigutamise tehniliste üksikasjade täpsustamiseks on olemas ja minister ei ole väljunud volituse piirest ega andnud Täitmisplaani § 13 lõikes 2 toodud regulatsiooni ilma volitusnormita.

83. Mis puudutab Täitmisplaani § 13 lõike 2 proportsionaalsust, siis pean sätte eesmärgiks tagada asjaoludele vastav optimaalne ümberpaigutamise toimumisaeg. Kinnipeetava ümberpaigutamine võib toimuda väga erinevatel asjaoludel. VangS § 19 lõike 1 kohaselt on ühest kinnisest vanglast teise paigutamise alusteks vajadus viia ellu kinnipeetava individuaalne täitmiskava, vajadus saavutada vangistuse täideviimise eesmärgid või julgeolekukaalutlused. Selliste erinevate ümberpaigutamise põhjuste tõttu võib olla tarvilik ümberpaigutamine toimetada viivitamata, samas teatud ümberpaigutamise aluste puhul ei pruugi ajafaktor olla sedavõrd kaalukas (nt kui on isik tarvis ümber paigutada individuaalses täitmiskavas ette nähtud hariduse omandamiseks. Tõsi, ka individuaalse täitmiskava eesmärgil ümberpaigutamisel võib olla nüansse, mis tingivad vajaduse ümberpaigutamist toimetada viibimata.

84. Arvestada tuleb ka asjaoluga, et ehkki ümberpaigutamine ei eelda kinni peetava isiku nõusolekut, samuti ei ole tal õigust valida talle sobivat vanglat, võib kinni peetaval isikul olla väga erinevatel põhjustel huvi mitte ümber paigutatud saada. Huvi võib olla põhjendatud (nt muutub lähedastel raskemaks kinni peetava isiku külastamine vanglas), ent võib olla ka seotud õigusvastase tegevusega (nt on isiku eluosakonnas kujunenud talle sobiv kriminaalne ringkond või on sisse töötatud lahendus keelatud asjade vanglasse toimetamiseks või on mingite hüvede saamise eesmärgil kinni peetav isik asunud survestama oma kaaskinnipeetavaid ning ei soovi sellest loobuda). Mõned sellistest põhjustest väärivad kindlasti ümberpaigutamisel kaalumist (nt vanglavälise suhtlemise aspekt), samas teised asjaolud ei tohiks kindlasti olla kiireloomulise ümberpaigutamise pidurdamise või blokeerimise aluseks kinni peetava isiku poolt. Seega peab regulatsioon võimaldama vanglateenistusel paindlikult otsustada ümberpaigutamise täpne ajahetk.

85. Märgin, et pean ministri määruses valitud formuleeringut „kinnipeetav paigutatakse ümber esimesel võimalusel“ ses osas üsna õnnestunuks. Eesti keele seletava sõnaraamatu³³ kohaselt tähendab sõna „võimalusel“ asjaolu, mis on vajalik millegi teostumiseks; millegi toimumise tingimusi. Sõna „esimesel“ võib muu hulgas sisustada kui teatud ajavahemikul, teatud sündmuse puhul teistest kõigist varasem. Koostoimes seega tähendaks väljend „esimesel võimalusel“ kõige varasemat ajahetke, mil asjaolud ja tingimused vastavat tegevust läbi viia võimaldavad. Minu hinnangul ei ole väljend „esimesel võimalusel“ väljendi „viivitamata“ täielik sünonüüm ega tähenda mitte iga hinna eest viivitamatult vaid esimest võimalikku ajahetke, mil konkreetse tegevuse teostamine on mõistlikult võimalik.

86. Täitmisplaani § 13 lõike 2 kontekstis seega tähendab nimetatud sõnapaar, et ümber paigutatakse mitte tingimata viivitamatult pärast vastava otsuse langetamist, vaid esimesel võimalikul ja sobival ajahetkel. See sõnastus lubab kinni peetava isiku ümber paigutada vähimagi viivitusega, ent lubab ka vanglateenistusel kaaluda ümberpaigutamise asjaolusid.

87. Määratlus „esimesel võimalusel“ annab minu hinnangul täitevvõimule võimaluse kõiki vajalikke asjaolusid arvestada ja selline paindlikkus võimaldab vanglateenistusel vajadusel kiiresti reageerida ja isik ümber paigutada ning samas ka olukorrast tulenevalt isikut ära kuulata ja

³³ Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.eki.ee/dict/ekss/>.

ärakuulamise tulemusel olukorda ümber hinnata, kui see vajalik on ning seeläbi ühtaegu saavutada võimalikult kiire ümberpaigutamine ning teisalt ümberpaigutatava isiku õiguste kaitse. Seega soodustab valitud sõnastus eri põhjustele vastava ümberpaigutamise aja optimaalset valikut. Tõsiseltvõetavaks alternatiiviks ei oleks ka nt ministri poolt ümberpaigutamise otsustamise ja täideviimise vahele teatud kindla aja (nt 30 päeva jätmine). See ei võimaldaks vanglateenistusel kiiresti reageerida olukorras, kus kinni peetava isiku teise vanglasse paigutamine on nt julgeolekuohu tõttu tungivalt ja viivitamatult vajalik.

88. Kinni peetaval isikul puudub õigus valida, millises vanglas oma vangistust või eelvangistust kanda, seega pole tegemist tavapärase subjektiivse õigusega, mille rikkumise eest peaks kinni peetav isik saama ennast riigivõimu tegevuse osas jõuliselt kaitsta. Asjaolusid arvestades ei ole tegemist õiguspositsiooniga, mille puhul peaks jääma kinni peetavale isikule voli sisuliselt vetostada ümberpaigutamine ja seda pikalt edasi lükata. Näiteks võib kujuneda olukord, kus vangla julgeolekule ja teistele kinni peetavatele isikutele ohtlikku kinnipeetavat ei ole võimalik paigutada kiireloomuliselt ümber, mis omakorda tähendab sellest kinnipeetavast lähtuva ohu jätkumist. Pean ses olukorras piisavaks ministri vastuses toodud võimalusi oma õigusi kaitsta kas esialgse õiguskaitse, haldusakti kehtivuse või täitmise peatamise või hilisema kahjuhüvituse kaudu.

89. Soovin ses kontekstis tähelepanu juhtida Riigikohtu seisukohtadele ümberpaigutamise osas. Riigikohus on tõdenud: „Kollegium on seisukohal, et kinnipeetava ümberpaigutamine VangS § 19 kohaselt ei eelda ümberpaigutatava nõusolekut. Samuti ei ole ümberpaigutamine kinnipeetava suhtes üldjuhul koormava iseloomuga. Seega ei toimu kinnipeetava ümberpaigutamine kinnipeetava kahjuks HMS § 40 lg 3 p 3 mõttes. Samas aga olukorras, kus ümberpaigutamisega kaasneb kinnipeetava perekonnaelu riive, on ümberpaigutamine kinnipeetavale koormav ning ärakuulamine on kohustuslik. Ühtlasi võib ka vangla julgeolek olla ärakuulamist välistavaks asjaoluks. Teatud olukordades tuleb tagada, et teave kavandatavast üleviimisest ei jõuaks enne ümberpaigutamist kinnipeetavateni ning sellistel juhtudel võib ärakuulamine olla ohuks vangla või kinnipeetava julgeolekule. Sellisel juhul saab kohaldada HMS § 40 lg 3 p 4 ning kinnipeetava ärakuulamist ei pea teostama.“³⁴

90. Minister on põhjendatult juhtinud tähelepanu ka asjaolule, et kinni peetaval isikul on võimalik taotleda haldusakti kehtimise või täitmise peatamist kas HMS § 81 korras või halduskohtumenetluse esialgse õiguskaitse instituudi kaudu. Olukordades, kus ümberpaigutamine ei ole tingitud tungivast julgeolekuohust ja kus ümberpaigutamine avaldab kinni peetavale isikule tõepoolest erakordselt koormavat mõju, on need õiguskaitsevahendid piisavad, et kinni peetava isiku subjektiivseid õigusi kaitsta.

91. Eeltoodut arvestades on minu hinnangul tegemist proportsionaalse sättega. Sõnastus „esimesel võimalusel“ annab vanglateenistusele õiguse vajadusel ümberpaigutamine kiiresti läbi viia, ent jätab ka lahti tee isiku ärakuulamiseks ja isikule õiguskaitsevahendite rakendamiseks. Arvestades, et kinni peetaval isikul puudub õigus valida, millises vanglas viibida ja samas mõnel juhul ette tulevat vajadust ümberpaigutamine tõepoolest viivitamata ja vastuolus kinni peetava isiku enda soovile täide viia, samuti asjaolu, et haldusakt on juba tulenevalt haldusmenetluse seaduse sätetest kehtivusajal täidetav, võib minu hinnangul väita, et sätte näol on saavutatud mõistlik tasakaal sätte eesmärgi ja sellega kaasuda võivate põhiõiguste riivete osas.

³⁴ RKHKo 14.02.2011, nr 3-3-1-76-10 p 24.

IV Kokkuvõte

92. Kõige eelneva kokkuvõttes tõden, et ei tuvastanud vangistusseaduse § 1¹ lõike 7 ja justiitsministri 25.03.2008 määruse nr 9 „Täitmisplaan“ § 13 lõike 2 vastuolu Eesti Vabariigi põhiseadusega Teie osutatud osas ja põhjustel.

93. Lõpetan sellega Teie avalduse menetlemise ja edastan käesoleva seisukoha ka Justiitsministeeriumile.

Lugupidamisega

Indrek Teder

Koopia: Justiitsministeerium, info@just.ee